

Udvarhelyszéki helyismereti évfordulók 2009. január–április

Január

1 – 85 éve, 1924-ben született Kissolyomosban **Lőrinczi Ferenc** növényteni szakíró. 1943-ban végzett az Orbán Balázs nevét viselő keresztúri unitárius gimnáziumban, Kolozsváron természetrajz-biológia szakos képesítést szerzett, egy évtizeden át az egyetemen dolgozott, majd 1974-ig a kolozsvári Botanikus Kert tudományos kutatója, később főbotanikusa. Egyetemi jegyzeteket írt, közlései szaklapokban jelentek meg.

10 – 70 éve, 1939-ben született Székelykeresztúron **Ipó László** geológus, Ipó László festő fia. Szülővárosában járt középiskolába, Kolozsváron végzett egyetemet, 1968–72 között az udvarhelyi múzeumban dolgozott, Bányai János meghívására. Főként ásványvizekről, sósfürdőkről, gyógylapokról és gyógyhatású iszapokról közölt dolgozatokat.

20 – 85 éve halt meg Sepsiszentgyörgyön **Kelemenné Zathureczky Berta** író, zeneszerző. Homoródszentmártonban született 1855. február 1-jén. Népszerűek voltak megzenésített költeményei. Több regény szerzője.

22 – 110 éve, 1899-ben született Székelyudvarhelyen **Dobai István** költő. Szülővárosában, illetve a keresztúri és kolozsvári tanítóképzőben tanult, unitárius teológiát végzett. Részt vett a Tizenegyek irodalmi szervekedéseiben, meséket és verseket közölt a Cimbora gyermeklapban. Vargyasi lelkészként halt meg 1938. szept. 4-én.

24 – 80 éve született Máramaroszigeten **Maszelka János** festő. Székelyudvarhelyen járt középiskolába, a kolozsvári főiskola elvégzése (1955) után a székely anyavárosban kezdte pályáját pedagógusként. 1962–89 között a Művelődési Ház szakirányítója, az udvarhelyi képtár alapítója, gyarapítója volt, és szervezője a homoródszentmártoni alkotótábornak. Tájékeiből, portréiből szervezett kiállításait rendszeresen jelen volt a képzőművészeti életben. 2003. december 20-án halt meg Székelyudvarhelyen.

28 – 65 éve született Székelyudvarhelyen **László-Bakk Anikó** zenetanár, zenei író, rádiós szerkesztő, Bakk Elek és Sára orvosok gyereke, László F. Csaba felesége. Ő állította össze az *Erdő mélyén, esti csendben* (1974), *Egyedem-begyedem* (1981), *Zenebona palota* (1988) című köteteket a gyermekeknek.

Február

2 – 80 éve született Marosvásárhelyen **Kulesár Béla** szobrász és festőművész. 1975-ben megnyerte az 1848-as székely nemzetgyűlés helyén, Agyagfalván felállítandó emlékmű elkészítésére hirdetett országos pályázatot. A kivitelezés közben, 1976. június 18-án szívroham következtében meghalt szülővárosában, a munkát Hunyadi László és Kiss Levente szobrászok készítették el.

6 – 90 éve, 1919-ben született Kolozsváron **Márkos András** szobrász. 1944–50 között Székelykeresztúron volt rajztanár, ahol diákjaival megalakította a Kriza János Népi Kollégiumot. Néprajzi, népművészeti és népzenei gyűjtést végzett, *Homoródszéki szállások* c. írását – rajzokkal illusztrálva – az *Ethographia* közölte (1958/3). Petőfi-mellszobra a keresztúri Petőfi Sándor Általános Iskola előtt látható, bronz Petőfi-szobrát 1973. jan. 21-én avatták fel Keresztúr főterén. Az egész alakos szobrot sokan a legjobb Petőfi-szobornak tartják. 1972. máj. 18-án halt meg Kolozsváron.

7 – 80 éve, 1929-ben született Lovétén **Török László** újságíró, szerkesztő. Az egykori *Előre* munkatársa, a marosvásárhelyi *Művészet* szerkesztője, a filmrovat vezetője volt, írásait több lap közölte. Önálló kötetei: *Látvány és valóság* (Filmesztétikai tanulmányok, Buk., 1974), *Emberék vagyunk* (Aforizmák, Buk., 1979), *Tűnődő értelem* (Aforizmák (Déva, 1997).

11 – 65 éve született Szászrégenben **Wellmann József** költő, szerkesztő, műfordító. Éltető Józsefként ismeretes a neve az irodalomban. Székelyudvarhelyen járt középiskolába, Kolozsváron nyelvszakot végzett. 1977-től a marosvásárhelyi báb-színház dramaturgja volt, bábjátékait ott mutatták be. Önálló kötetben versei (*Ismeretlen beszéd*, Buk., 1969) és regénye (*Történet egy fehér lóról*, *Kisregény*, Buk., 1979 és Bp., 1989) jelent meg, illetve román versfordításokat közölt.

14 – 95 éve született Udvarhelyen **Dragomán Pál** földrajzi szakíró. Szülővárosában, majd a kolozsvári egyetemen tanult, földrajztanárként dolgozott egy évtizedig, 1949-től a marosvásárhelyi megyei múzeumot igazgatta.

15 – 75 évvel ezelőtt, 1934-ben született Bukarestben **Ezcsí András** festő. A székelykeresztúri tanítóképzőben 1953-ban szerzett képesítést, a kolozsvári Ion Andreescu Képzőművészeti Főiskoláról eltávolították. Marosvásárhelyen halt meg 1991. október 20-án. Székelykeresztúron nyugszik, utcát készülnék elnevezni róla.

Maszelka János

Március

3 – 65 éve született **Vofkori László** tanár Székelyudvarhelyen (megh. 2008). 1966-ban a kolozsvári egyetemen földrajz szakot végzett, Ülkében, majd Udvarhelyen a Petru Groza Liceumban és a tanítóképzőben, és a tanítóképző főiskolán tanított. 1980-ban doktorált. A csíkszeredai Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem tanára volt. Kutatási területe népesség- és településföldrajz. Önálló munkáiból kiemeljük: *Erdély társadalom- és gazdaságföldrajza* (Nyíregyháza, 1994), *A földrajz tudományok rendszertana, Utazások Székelyföldön* (Csíkszereda, 2004).

20 – fél évszázada, 1959-ben hunyt el Székelyudvarhelyen **Orbán János** közíró, helytörténész. 1879. december 26-án született Székelyudvarhelyen. Udvarhelyen és a gyulafehérvári r. kat. főgimnáziumban járt középiskolába, teológiát végzett, 1900-ban szentelték pappá. Vágásban volt plébános, Székelykeresztúron főesperes. Tevékeny volt a népnevelésben, közoktatásban és közéletben egyaránt. A *Pásztor-tűz*, *Székely Közélet*, *Hírnök*, *Erdélyi Tudósító* közölte írásait. Összegyűjtötte a keresztúri Petőfi-emlékeket, legendákat. Munkái: *A lélek útján* (Nyolc konferencia, Székelykeresztúr, 1923); *Zúg a havas* (regény, Déva, 1937); *Székelykeresztúr története* (Kv., 1943).

24 – 65 éve született Korondon **Tófalvi Zoltán** tanár, író, újságíró, szerkesztő. Szovátán érettségizett 1962-ben, elvégezte a marosvásárhelyi tanárképző főiskolát (1965), majd a kolozsvári egyetemen történelem-filozófia szakos képesítést szerzett (1971). 1965–75 között szülő-

falujában tanított, helyismereti gyűjtéssel foglalkozott, az iskolai múzeum képezte a mai falumúzeum alapját, illetve az újságírással való kapcsolatát is ennek a nyolc évnek köszönheti. 1972–85 között a marosvásárhelyi rádió magyar nyelvű adásának munkatársa. A *Hét* és az *Erdélyi Napló* szerkesztője volt, 1994 után pedig a Román Televízió magyar adásának munkatársa. Kutatja az 1956-os erdélyi eseményeket, illetve a vidék iskolatörténetét. Kötetei: *Pogány fohászok faluja. Sóvidéki riportok* (Buk., 1979), *Korondi kerámia* (Csíkszereda, 1981), *Ha egy ember támad* (Buk., 1989), *A sóvidéki népi fazekasság* (Marosvásárhely, 1996), *A magyar '56* (dokumentumok, elemzések, Bp., 1996), *A gondviselő szem* (Gyergyószentmiklós–Marosvásárhely, 1997), *Északi változatok. Beszélgetések Skandináviában élő magyarokkal vagy Mélyinterjúk a Skandináviában élő nemzetközi hírnevű magyar értelmiségiekkel* (Marosvásárhely, 2000), *Élet a föld alatt* (történelmi tanulmány, Nagyvárad, 2001), *1956 erdélyi mártírjai* (I. A Szoboszlai csoport pere, II. Az érmihályfalvi csoport pere), társszerzővel: *Gazda József – Tófalvi Zoltán: Kövek egy siratófalhoz. A Ceausescu-diktatúra kivégzett, halálba kergetett erdélyi magyarjai* (Stockholm, 1994).

Április

3 – 85 éve született Székelydályában **Lázár Tibor** műszaki író. Székelyudvarhelyen járt középiskolába, Temesváron szerzett gépészmérnöki oklevelet, a villamos háztartási gépekről szóló két könyv társszerzője.

3 – 65 éve született **Farkas Árpád** költő Siménfalván. Székelyudvarhelyen járt középiskolába, Kolozsváron végzett egyetemet, 1968-tól Sepsiszentgyörgyön él, író, szerkesztő. Vajnafalván tanított, majd a *Megyei Tükör*, később az *Igaz Szó* (1990-től *Látó*) szerkesztője, 1993-tól a Kovászna megyei napilap, a *Háromszék* főszerkesztője. Írásaiban a népi és modern egyaránt fellelhető, a nyolcvanas évek kedvelt költőjévé vált, *Alagutak a hóban* (1979) című verskötete széles körben ismert. A szülőföld és a népelet iránti elkötelezettsége sokak példaképévé tette. Kötetei: *Másnapos ének* (Buk., 1968), *Jegenyekör. Versek* (Kolozsvár, 1971), *A befalazott szószék* (1975), *Alagutak a hóban. Versek* (Buk., 1979), *Asszonyidő. Publicisztikai írások* (Buk., 1983), *Cântec de fluier* (Buc., 1988), *A szívárgásban. Versek* (Bp., 1991), *Határátkelés* (versek, Csíkszereda, 2004).

6 – 45 éve született Szovátán **Sánta Csaba** szobrász. Székelyudvarhelyen, a Palló Imre Művészeti Szakközépiskolában tanított, a Haáz Rezső Múzeumban kispasztikai

alkotásait mutatta be. Köztéri szobra a szovátai Polgármesteri Hivatal udvarán lévő bronz lányalak, a farkaslaki iskola udvarán álló Tamási-mellszobor. Szovátai műhelyében az utóbbi években számos köztéri szobor és kispasztika készült, utoljára, februárban Csíkszeredában állított ki belőlük.

7 – 120 éve, 1889-ben született Berecken **Khell István** műfordító és irodalomtörténész. 1919–1948 között, nyugdíjazásáig az udvarhelyi Római Katolikus Gimnáziumban tanított. Magyar–német szakot végzett, román, német fordításai jelentek meg, versei a hagyományos népi vonalhoz tartoznak. Románra fordította és közölte a *Convorbiri Literari*-ban 1939-ben Mikes Kelemen 15 levelét. Péter Attila írt monográfiát róla (*In memoriam Khell István*, Szudv., 1999). 1972. április 30-án halt meg Udvarhelyen.

8 – 35 éve hunyt el **Botár Béla** költő. Székelyudvarhelyen született 1915. augusztus 29-én, városában tanult, tisztviselőként dolgozott. A *Székely Közélet*, *Brassói Lapok*, *Ellenzék*, *Keleti Újság*, *Székelység*, *Pásztortűz*, *Erdélyi Helikon* közölte verseit. Kötete *Jobb a kőnek* címen jelent meg 1945-ben Székelyudvarhelyen. A népiesség és a szimbolizmus egyaránt hatással volt lírájára. 1946-tól Budapesten élt, folyóiratokban, napilapokban közölt, román fordításokat is.

13 – 110 éve, 1899-ben született Felsőboldogfalván **Bakk Elek** orvosi szakíró, aki tervet dolgozott ki Udvarhely fürdővárossá alakítására. A múlt század harmincas éveiben a bukaresti magyar, majd az udvarhelyi művelődési élet támogatója

Szécsi András

volt a negyvenes évektől, neves szerzőket látva vendégül. Udvarhelyen hunyt el 1972. január 21-én.

16 – 65 éve született Marosvásárhelyen **Oláh István** költő, újságíró. A Babeş–Bolyai Egyetemen s a Iaşi-i Al. I. Cuza Egyetemen történelem szakos tanári diplomát szerzett, 1964–67 között tanított, 1968-tól Csíkszeredában élt, a *Hargita* napilap szerkesztője, újságírója volt, majd Székelyudvarhelyre telepedett családjával, 1985-től az *Előre*, 1989-től a *Romániai Magyar Szó* újságírójaként dolgozott, jelenleg az *Udvarhelyi Híradó* munkatársa. A marosvásárhelyi Írói Egyesület díját kétszer (1977, 1985), 1992-ben, 1993-ban és 1994-ben az MTI-Press díját, illetve a Széchenyi-társaság díját (1991) kapta meg, tárcanovelláit ugyancsak díjazták. Verskötetei: *Álom a csodalúdról* (1971), *Gazdátlan tenger* (1974), *Kőkeret* (1977), *Az alakítás avagy a kísérleti költészet esélyei* (Oratórium, 1978), *Sötétkamra* (1980), *A második északon* (1983); *Üvegharangjáték Csikban* (Bp., 1992), *A virágmindenség fényképe. Versek* (Csíkszereda, 1999). Prózakötete *Zsebregegy* címmel jelent meg 2006-ban.

20 – 135 éve született Tarcsafalván **Ürmösi Károly** unitárius lelkész-esperes, író (meghalt Kolozsváron, 1953. febr. 6-án).

23 – 80 éve született Homoródkarácsonyfalván **Máthé Balázs** műszaki író. Középiskolai tanulmányait Székelykeresztúron kezdte. Moszkvában doktorált. A Craiova-i Electroputere üzem tervezőmérnöke, 1968-tól a bukaresti villamosenergia-ipari kutatóintézet főkutatója volt. Villamos berendezésekkel kapcsolatos számos tanulmányát több nyelven közzétették a szaklapok, több szakkiadvány társszerzője.

24 – 100 éve, 1909-ben született Székelyudvarhelyen **László Béla** tanár, író, szerkesztő. Szülővárosában járt középiskolába. 1939-ben a bukovinai, leégett Józseffalváról közölt riportjaival indította el az országos segélyezési akciót. Az *Ellenzék*, a *Magyar Távirati Iroda* (1940–44) szerkesztője, munkatársa, a rendszerváltás után az *Igazság*, a *Művelődés*, 1957–72 között a *Korunk* szerkesztőségi titkára volt, közben több lap munkatársa.

29 – 80 éve született Székelykeresztúron **Kiss Ervin** orvosi szakíró, grafikus. Marosvásárhelyen szerzett orvosi diplomát, szócikkeket közölt, egyetemi jegyzetek társszerzője. Grafikáit a lapok is közzélték.

Összeállította P. Buzogány Árpád